

MESLEKİ ETİK VE SORUMLULUK

HAFTA II

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİNE GİRİŞ

Etik nedir?

Sözlük anlamı olarak **etik**; töre bilimi, **ahlak** bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili olarak tanımlanmaktadır.

Kavramsal olarak **etik**; ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran bilim, insan davranışları ile ilgili problemleri inceleyen felsefe dalı olarak tanımlanmaktadır.

Ahlak nedir?

Ahlak, içinde yaşadığımız topluma göre değişen ve genelde çoğunluk tarafından herhangi bir gerekçe gösterilmeden doğru olarak kabul edilen değerlerin ve dűşüncelerin toplamı olarak tanımlanmaktadır.

Diğer bir ifade ile neyin doğru neyin yanlış sayıldığı veya sayılması gerektiği ile ilgilendir. **Doğru olduğu hissedilenler** ahlaka da uygun olarak kabul edilir.

Etik ve ahlak

Türkçe’ de **etik** sözcüğü yanlış biçimde **ahlak** sözcüğü eş anlamlı olarak kullanılır. **Etik** ile **ahlak** arasındaki en temel fark, ahlakın toplumsal değerlere dayanırken etiğin evrensel insani değerlere dayanmasıdır.

Ahlak

- Yereldir.
- Tekil eylemlere yönelir.
- Ekonomik altyapıya bağlı olarak değişebilir.
- Manevi baskıyı kullanır.

Etik

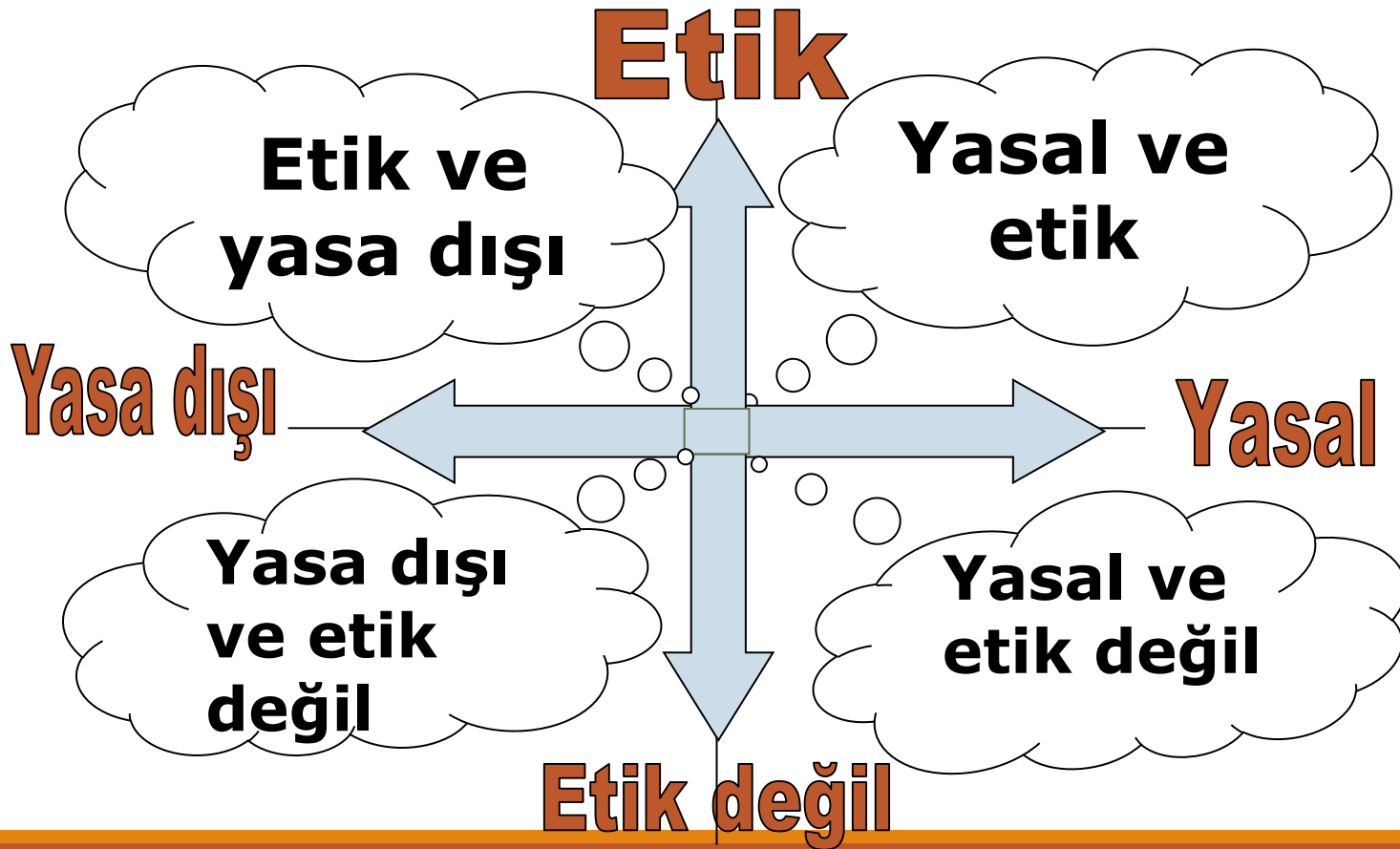
- Evrenseldir.
- Kolektif eylemlere yönelir.
- Değişiklik göstermez.
- Özgürlük ilkesini kullanır.

Etik midir?

Bir Şeyin etik olup olmadığını sorgularken:

1. Yapılacak Şey yasal mı?
2. Toplumsal değerlerimize uyuyor mu?
3. Mesleki değerlerimize uyuyor mu?
4. Yaparsanız kendinizi kötü hissedecek misiniz?
5. Yaptığınız gazetelere haber olsa nasıl görünür?
6. Yanlış olduğunu biliyorsanız yapmayın.
7. Emin değilseniz sorun.
8. Yanıt alana kadar sormaya devam edin.

Etik ve yasalar

Etik ve yasalar

Aşağıdakilere örnekler bulunuz

Etik + Yasa dışı : ?

Etik + Yasal : ?

Yasa dışı + Etik olmayan : ?

Etik olmayan + Yasal : ?

Etik türleri

- **Bireysel Etik:** Bireyin kendisine ait etik, ahlaki ve normsal taahhütleridir. Bunlar genelde çocuklukta aile veya eğitimle kazanılarak toplumsal değerlerle yoğrularak şekillenir.
- **Toplumsal Etik:** Bir kültürün veya bir topluluğun geneli tarafından paylaşılan ahlaki değerler dizimidir.
- **Profesyonel Etik (Mesleki Etik):** Belirli bir meslekte kabul edilmiş ilke ve standartların iş yaşamındaki uygulamasıdır.

Mesleki etik

Mesleki Etik ilkelerine göre dünyanın neresinde olursak olalım, benzer durumlarda aynı çözümleri üretmelidir. Toplum Etiği ve Kişisel Etik, standart olmayan ve taraflı çözümler üretebilir.

- **Çoğunlukla bu değerler örtüşür.**

Örnek: Rüşvet almak hem toplumsal, hem kişisel, hem de mesleki etiğe aykırıdır.

Mesleki etik

Bir doktor veya avukat için, kişisel ve profesyonel etik arasında nasıl bir çelişki olabilir?

Kürtaja karşı olan bir **jinekolog** düşünün

Müvekkili katil olan bir **avukat** düşünün

Mesleki etik nedir?

İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamına “**mesleki etik**” denilmektedir.

Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkelerdir.

Mesleki Etik

Şantajda **iki kötülük bir arada olmaz** ilkesi

İtalyan mafyasının temel ilkelerinden **omerta (suskunluk yemini)**

Bilim nedir?

Doğayı anlamak ve doğru tanımlamak için

- teori ve hipotezler geliştirme,
- güvenilir öngörülerde bulunma,
- hata ve peşin hükümleri ortadan kaldırma,
- elde ettiği bilgileri sonraki kuşaklara da öğretme

faaliyetlerinin tümüne verilen genel isimdir.

Bilim etiğinin davranış standartları

- **Dürüstlük**
- **Dikkat**
- **Açıklık**
- **Özgürlük**
- **Onur Payı**
- **Eğitim**
- **Toplumsal Sorumluluk**
- **Fırsat Eşitliği**
- **Yasallık**
- **Karşılıklı Saygı**
- **Verimlilik**

1. Dürüstlük

Araştırma faaliyetinin her aşamasında bilim insanı:

- **Objektif**
- **Tarafsız**
- **Dürüst olmalıdır.**

Dürüstlüğü bozan davranışlar:

Aşırma
Sahtecilik
Kopya
Çarpıtma

Duplikasyon
Uydurma
Kırpma
Bulandırma

Dürüstlüğü bozan davranışlar

- * **Aşırma:** Başkalarının fikirlerini, yapıtlarını sahiplerine atıf yapmadan kendisininmiş gibi sunmak (intihal)
- * **Sahtecilik:** Sunulan belgeyi gerçeğe aykırı olarak düzenlemek veya değiştirmek
- * **Kopya:** Kendisinin olmayan bilgi ve bulguları sahiplenme, kullanma
- * **Çarpıtma:** Kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, değiştirmek
- * **Duplikasyon:** Araştırmaya ait aynı sonuçları birden fazla yerde yayınlamak,
- * **Uydurma:** Bir hipotezi desteklemek için hayali sonuç uydurma
- * **Kırpma:** Hipotezi destekleyen sonucun yazılması, diğer sonuçların gizlenmesi;
- * **Bulandırma:** Sonuçları olduğundan daha iyi gösterme

2. Dikkat

Dikkatsizlik hatalara yol açar. Hata yaptığında hatayı kabul etmek ve düzeltmek gerekir.

Danışmanlık sistemi doğru işlediğinde hatalar en aza indirilebilir.

Tekrarlanan hatalar ise ihmalkârlığı işaret eder.

3. Açıklık

Askerî ve ticarî araştırmalarla, tamamlanmamış araştırmaların dışındaki tüm bilimsel araştırmalar açık ve ulaşılabilir olmalıdır.

4. Özgürlük

Bilimsel araştırma ortamları baskıcı ve aşırı planlamacı olmamalıdır.

Bilimsel araştırma ortamları:

Yeni özgün fikirler geliştirebilmek için,

Yeni çözümler geliştirebilmek için,

Bilimin ilerlemesini sağlayabilmek için özgürlükçü olmalıdır.

5. Onur Payı (Tanınma, saygınlık, itibar, ödül)

- Onur payı verilmezse motivasyon eksilir.
- Hak etmeyenlere verilirse adalet duygusu zedelenir.

6. Eğitim

Usta-çırak ilişkisi içerisinde tarif ile veya sezgisel olarak, bildiklerimizi öğretmek yükümlülüğümüz vardır. Danışman (öğretim görevlisi) öğrencisine her konuda örnek olmalıdır.

7. Toplumsal Sorumluluk

Toplumsal tartişmalara katılmak uzmanlık görüşü bildirmek (varsa) bilimin istismarını ve kötü bilim uygulamalarının yanlışlarını sergilemek gerekir.

8. Yasallık

Tehlikeli ve kontrole tabi maddelerin kullanımı insan ve hayvanların kullanımı, araştırma ortamlarının sağlık ve güvenliği, telif hakları, patentler vb. konularda yasalara uymak mecburi ve ahlki bir görevdir.

9. Fırsat Eşitliği

Bilimsel araştırma ortamları bilimsel liyakatle doğrudan ilgisi olmayan; **İrk, Cinsiyet, Memleket, Yaş,** vb. hususlar dikkate alınmaksızın herkese açık olmalıdır.

10. Karşılıklı saygı

Bilim insanları fiziksel ve psikolojik olarak birbirine zarar vermekten kaçınmalıdır.

11. Verimlilik

- Kaynakları ve zamanı akıllıca ve verimli kullanmak
- Araştırma bütçelerini abartmamak gerekir.

Öğrencilerin sorumlulukları : Etik ilkeler ve davranış kuralları

1. Öğrencilerin Akademik Etiğe Karşı Davranışları
2. Öğrencilerin Akademik Öğretim Elemanlarına Karşı Davranış Kuralları
3. Öğrencilerin Diğer Öğrencilere Karşı Davranış Kuralları
4. Öğrencilerin Bölüm / Fakülte / Üniversiteye Karşı Sorumlulukları

1. Öğrencilerin akademik etiğe aykırı davranışları

- a) Sınav, ödev, proje, rapor, diploma çalışması, bitirme ödevi, tez vb. gibi her türlü sınamaya, bilgi veya yeterlik ölçme etkinliklerinde **kopya çekmek veya vermek.**
- b) **Başkası yerine sınava girmek** veya kendi yerine başkasını sınava sokmak.
- c) Bireysel olarak hazırlanması gereken **bir çalışmayı başkalarına hazırlatmak** veya başkası için hazırlamak.
- d) Grup çalışmaları veya projelerinde, **üzerine düşen katkıyı** yapmamak.
- e) Daha önce aynı ya da başka bir derste değerlendirilmiş bir çalışmanın aynısını veya çok benzerini, almakta olduğu dersin sorumlusunun iznini almadan, **tekrar not almak için sunmak.**
- f) Ödev, proje, rapor, diploma çalışması, bitirme ödevi, tez vb. gibi her türlü çalışmada bilerek **aşırma, uydurma, sahte veya saptırma bilgiler kullanmak.**
- g) Verilen **notları** herhangi bir şekilde **değiştirmek.**
- h) Üniversite bünyesinde sürdürülen her türlü eğitim-öğretim, araştırma, kültür, sanat ve spor etkinliklerini veya sosyal hizmetleri **engellemek.**
- i) Üniversite dışında gerçekleşen ama eğitimin bir parçası olan staj, teknik gezi vb. etkinliklerde kurallara uymamak.
- j) **Diğer öğrencilerin** akademik etiğe aykırı davranışlarına kasıtlı olarak veya bilerek yardımcı olmak.

2. Öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı davranış kuralları

- a) Tüm öğretim elemanlarına **saygıyla davranmalıdırlar**.
- b) Irkı, anadili, dini, cinsiyeti, milliyeti, medeni hali, siyasi görüşleri, dini inançları, cinsel yönelimi, ailesi, sosyal veya kültürel geçmişi, etnik kökeni ya da fiziksel engeli nedeniyle, herhangi bir öğretim elemanına karşı **ayrımcılık yapmamalıdırlar**.
- c) **Öğretim elemanlarını değerlendirirken** adil, dürüst ve nesnel olmalıdırlar.
- d) Taraflardan birini ya da her iki tarafı olumsuz etkileyecek şekilde durumlar yaratan, öğrenci ve öğretim elemanı arasındaki kişisel ilişkiler etik açıdan kabul edilemez.
- e) Eğitim-öğretim ilişkileri süresince, öğretim elemanlarıyla **gönül ilişkisine** giremezler.
- f) Öğretim elemanlarını ve onlarla olan ilişkilerini **kişisel kazançları** için kullanmamalıdırlar.
- g) Öğretim elemanları hakkında bilerek, yanlış ve kötü niyetli açıklamalarda bulunmamalıdırlar.
- h) Öğrenciler, öğretim elemanlarının profesyonel kararlarını ve davranışlarını etkileyebilecek ya da etkileme görüntüsü verebilecek herhangi bir hediyeyi veya ikramı öğretim elemanlarına sunmamalıdırlar.

3. Öğrencilerin diğer öğrencilere karşı davranış kuralları

- a) Irk, anadil, din, cinsiyet, milliyet, medeni hal, siyasal görüş, dini inanç, cinsel yönelim, aile, sosyal veya kültürel geçmiş, etnik köken, fiziksel engellilik gibi sebeplerle ya da keyfi ve kişisel nedenle **ayrımcılık** yapamazlar.
- b) Tehdit edici davranışta bulunması, sözler söylemesi, sözlü ya da fiziksel tacizde bulunması veya gözdağı vermesi hiçbir şekilde ve koşulda kabul edilemez.
- c) Diğer öğrenciler hakkındaki görüşlerini sunarken adil ve nesnel olmalıdırlar; onlar hakkında, bilerek, yanlış ve kötü niyetli açıklamalarda bulunmamalıdırlar.
- d) Kendi tavırlarını veya görüşlerini desteklemek için diğer öğrencilerin görüş, veya tavırlarını, bilerek, yanlış bir şekilde aktaramazlar.
- e) Mallarına ve akademik çalışmalarına zarar veremezler.
- f) Akademik haklarına ve öğrenme özgürlüğüne saygı göstermelidirler.

4. Öğrencilerin üniversite/fakülte/bölüme karşı sorumlulukları

- a) Eğitim-öğretim işlerinin düzgün yürütülmesiyle ilgili kurallara uymak ve bununla ilgili bilgileri izlemek ve öğrenmek sorumluluğunu yüklenirler.
- b) Talep ettiği bilgileri veya evrakları doğru ve zamanında vermelidirler,
- c) Mallarına bilerek ya da kasıtlı olarak zarar vermemelidirler.
- d) Kısıtlanmış alanlarına izinsiz girmemeli ve oraları izinsiz kullanmamalıdır.
- e) Olanaklarını kendi şahsi çıkarları ve kazançları için kullanmamalıdır.
- f) İdari ve destek personeline saygıyla ve hakkaniyetle davranmalı, onları sözlü veya fiziksel olarak taciz etmemelidirler.
- g) Diğer üniversite/bölüm/fakülteleri aşağılayacak veya kötüleyecek açıklamalarda bulunmamalıdır.

Mühendislik nedir ?

Matematik ve doğa bilimlerinden, ders çalışma, deneyler ve uygulama yolları ile kazanılmış bilgileri akıllıca kullanarak, doğanın madde ve kuvvetlerini insanoğlunun yararına sunmak üzere ekonomik yöntemler geliştiren bir meslektir.

Mühendis nedir ?

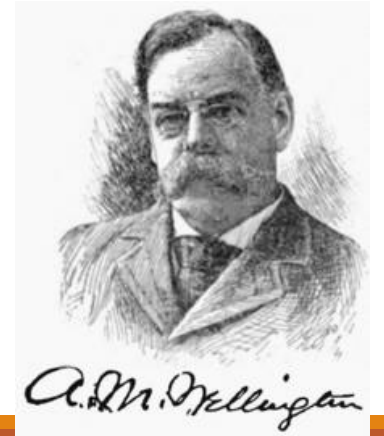
Mühendis kelimesinin kökü, Arapçadaki geometri ya da genel olarak bilim anlamına gelen "**hendese**" kelimesinden gelmektedir. "**mü-hendese**" ise, geometriyi bilen, bilim bilen anlamına gelmektedir.

Modern anlamda mühendis:

Bilim insanlarının ürettiği teorik bilgiyi, tekniker ve teknisyenlerin uygulayabileceği pratik bilgiye dönüştüren kişidir.

Arthur Mellen Wellington göre mühendis:

Demiryollarında inşaat mühendisi olarak çalışan Wellington'a göre **mühendis** "Beceriksiz birinin iki dolara kötü yaptığı bir şeyi, bir dolara iyi yapma sanatıdır".

Mühendislik etiği nedir ?

Mühendislik Etiği, bir mühendis olarak;

- Nasıl davranmamız ve yaşamamız gerektiğini,
- Karar verirken neleri göz önünde bulundurmamız gerektiğini,
- Hangi standartlara göre bu kararların doğru veya yanlış olduğunu içerir.

Mühendislik etiği

İşverene karşı sadakatin mühendisin tek etik sorumluluğu olduğu görüşü artık günümüzde değerini yitirmiş bulunmaktadır. **Toplum** bunun yanı sıra **günlük yaşantımızdaki** birçok faaliyet ve olaydan mühendisleri sorumlu tutmaktadır.

Mühendislik mesleğinin statüsünü geliştirmek ve sorumluluğunu bir kere de **ahlaki değerlerle** vurgulayarak hatırlatmak amacıyla mühendislik etiği **“meslektaşlar arasında birbirimize nasıl davranmamız gerektiğinin ilkelerini ortaya koymaktır”** diye tanımlanmaktadır.

“Meslektaşlar arasında yazılmamış ve imzalanmamış bir sözleşme”

Bir mühendisten beklenenler nelerdir?

1. Kamu güvenliği, sağlığı ve refahı ile uyumlu mühendislik kararları verme sorumluluğunu üstlenmek, çevreyi veya halkı tehdit edebilecek faktörleri zamanında açıklamak,
2. Çıkar çatışmalarından mümkün olduğunca uzak durmak,
3. Verilere dayanarak yapılan iddia veya tahminlerde dürüst ve gerçekçi olmak,
4. Rüşveti tüm şekilleriyle reddetmek,
5. Teknolojinin daha iyi anlaşılması, yerinde uygulanması ve potansiyel zararlarının anlaşılır kılınması için çalışmak,
6. Teknik bilgi ve becerileri güncelleştirmek ve ilerletmek, teknolojik görevleri sadece deneyimi veya yeteneği içinde olduğu zaman üstlenmek,
7. Teknik çalışmaları araştırmak ve eleştirisini yapmak, hataları kabullenmek ve düzeltmek,
8. Irk, dil, din veya etnik köken gibi faktörlerden bağımsız olarak tüm kişilere insaflıca davranmak,
9. Başkalarını yanlış davranış veya iftiralarla yaralamaktan sakınmak,
10. Meslektaş ve iş arkadaşlarına mesleki ilerlemelerinde ve **etik kurallarını** uygulamalarında yardımcı olmak.

Mühendislik etiği tarihi

- Mühendislik etiği (Uygulamalı Etik) ilkeleri ilk kez Amerikan Elektrik Mühendisleri Enstitüsü (AIEE - American Institute of Electrical Engineers) tarafından 1912 yılında geliştirildi.
- 19. yüzyıl sonları, **her mühendislik disiplini** kendi etik kodlarını yazıp mühendislerine verdi.
- Mühendislik, salt kılavuzlar, kodlar ve düşünceler olarak öngörülen bu kavramlarla sınırlanamaz. İşin **ahlaki** bir **boyutu** olduğu zaman içinde anlaşılmıştır.
- 20.yy sonunda, mühendislik etiği ulusal ve uluslararası projelerde daha açık olarak tanımlanarak, **disiplinler arası bir bilim** olarak kavramlaşmıştır.

Farklı mühendislik dallarının etik kodları

ABET Code of Ethics: Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Kurulu içindir.

AICHE Code of Ethics: Kimya Mühendisleri,

ASCE Code of Ethics: İnşaat Mühendisleri,

ASME Code of Ethics: Makine Mühendisleri,

IISE (Institute of Industrial and Systems Engineers) Code of Ethics: Endüstri ve Sistem Mühendisleri,

IEEE Code of Ethics: Elektrik Elektronik Mühendisleri,

ACM Code of Ethics: Bilgisayar Mühendisleri,

NSPE Code of Ethics : Tüm Mühendisler içindir.

Mühendislik etiğinin temel ilkeleri

Dünya Mühendisler Birliği'nin 5 Ekim 1977 günlü toplantısında **Mühendislik Etiği'nin Temel İlkeleri** şu şeklide belirlenmiştir:

1. Mesleki görevlerini yerine getirirken, toplumun güvenliğini, sağlığını ve refahını en önde tutmalıdırlar.
2. Sadece kendi uzmanlık alanlarındaki hizmetleri vermelidirler.
3. Yalnızca objektif ve gerçek resmi raporlar yayınlamalıdırlar.
4. Mesleki konularda, her işveren veya müşteri için güvenilir vekil olarak davranmalı ve çıkar çatışmalarından kaçınmalıdırlar.
5. Hizmetlerinin geçerliliği konusunda mesleki itibarlarını oluşturmaları ve diğerleriyle haksız rekabete girmemelidirler.
6. Mesleğin doğruluğunu, onurunu ve değerini yüceltmek ve geliştirmek için çalışmalıdırlar.
7. Mesleki gelişmelerini kendi kariyerleriyle devam ettirmeli ve kendi kontrolleri altındaki mühendislerin mesleki gelişmeleri için olanaklar sağlamalıdırlar.

Amerikan Ulusal Profesyonel Mühendisler Topluluğu'na göre ,mühendisler mesleklerinin gerektirdiği profesyonel görevlerini yerine getirirken :

1. Halk sağlığı, güvenliği ve refahını her şeyden üstün tutmalıdırlar.
2. **Sadece yetkin oldukları alanlarda hizmet vermelidirler.**
3. Doğru ve tarafsız açıklamalarda bulunmalı ve raporlar vermelidirler.
4. **Her işveren veya müşteri için güvenilir vekil olarak davranmalı ve çıkar çatışmalarından kaçınmalıdırlar.**
5. Yanıltıcı tutum ve davranışlardan kaçınmalıdırlar.
6. **Onurlu, sorumlu, etik ve yasalara uygun davranıp Mühendislik mesleğinin onurunu yüceltmelidirler.**

Mühendislik etiğinin temel ilkeleri

1. Mühendisler, profesyonel görevlerini yerine getirirken kamu güvenliği, sağlığı ve refahını en üst düzeyde tutacaktır.
2. Mühendisler yalnızca yetkinlik alanlarında hizmet vermelidir.
3. Mühendisler, kamuya açık ifadeleri sadece objektif ve doğru bir şekilde yayınlar.
4. Mühendisler, her bir işveren veya müvekkil için sadık kurum veya müteveli olarak mesleki konularda hareket eder ve çıkar çatışmalarını önler.
5. Mühendisler, mesleki itibarlarını hizmetlerinin esasına göre inşa edecek ve başkalarıyla haksız şekilde rekabet etmeyeceklerdir.
6. Mühendisler, sadece saygın kişiler veya kuruluşlarla ilişki kuracaklardır.
7. Mühendisler, mesleki gelişimlerini kariyerleri boyunca sürdürecektir ve kendi gözetimi altında bu mühendislerin mesleki gelişimi için fırsatlar sağlayacaktır.

Vaka Analizi 1 : Elektrik santrali tasarımı

Durum 1: Mehmet BOTAŞ'ta **termik elektrik santrali** tasarımları yapmaktadır ve elektrik üretim ve dağıtım faaliyetleri hakkında oldukça bilgilenmiştir. Mehmet daha sonra AKSA'a geçer ve burada elektrik üretim ve dağıtım faaliyetleriyle ilgili bilgilerini **yüksek gerilim hatlarını** tasarlamak için kullanır. Mehmet BOTAŞ'a ait fikir haklarını çalmakta mıdır?

Özgün bilgi mi ?	Hayır
Farklı uygulama mı ?	Evet
Bilgi ticari sır olarak korunmakta mı?	Hayır

Elektrik üretimi ve dağıtımı markasız bilimsel bilgilerdir, böylece BOTAŞ'a ait değildirler. Ayrıca uygulama alanı farklıdır.

Vaka Analizi 1 : Elektrik santrali tasarımı

Durum 2: Mehmet BOTAŞ'ta **termik elektrik santrali** tasarımları yapmaktadır ve elektrik üretim faaliyetleri hakkında oldukça bilgilenmiştir. Mehmet daha sonra AKSA'ya geçer ve burada elektrik üretim faaliyetleriyle ilgili bilgilerini **termik elektrik santrali** tasarımı için kullanır. Mehmet BOTAŞ'a ait fikir haklarını çalmakta mıdır?

Özgün bilgi mi ?

Hayır

Farklı uygulama mı ?

Hayır

Bilgi ticari sır olarak korunmakta mı?

Hayır

Elektrik üretimi ve dağıtımı markasız bilimsel bilgilerdir, böylece BOTAŞ'a ait değildirler (aynı uygulama alanı olmasına rağmen).

Vaka Analizi 1 : Elektrik santrali tasarımı

Durum 3: Mehmet BOTAŞ'ta termik elektrik santrali tasarımları yapmaktadır. BOTAŞ'ta çalışırken iletim hatlarındaki enerji kaybını %5 azaltacak yeni bir tasarım geliştirir. BOTAŞ bu tasarımı ticari sır olarak tutmaya karar verir. Daha sonra, Mehmet AKSA'ya geçer ve burada enerji kaybını azaltacak yeni tasarımı aktarır. Mehmet BOTAŞ'a ait fikir haklarını çalmakta mıdır ?

Özgün bilgi mi ?	Evet
Farklı uygulama mı ?	Hayır
Bilgi ticari sır olarak korunmakta mı?	Evet

Bu durum BOTAŞ'a ait fikir haklarının çok net bir ihlalidir.

Vaka Analizi 2 : Petrol sızıntısı

Büyük bir petrol şirketinin yerel bir işletmesinde uzun süreden beri çalışmaktasınız. Firmanız rafineriden tankerlerle ve bir boru sistemi ile petrokimya ürünleri almakta, depolamakta ve uygun karışımlar hazırlayıp ambalajladıktan sonra piyasaya vermektedir. Önerileriniz ve titizliğiniz sayesinde firmanız, çevre ile ilgili bütün standartlara harfiyen uymakta ve yerel yönetimlerle iyi ilişkiler içinde bulunmaktadır.

Çalışkan ve başarılı bir mühendis olduğunuzu her fırsatta ilgililere ileten başarılı bir müdür ile çalışıyorsunuz ve kendisiyle aranınız çok iyi, öyle ki kendisi firmanın merkez yönetimine terfi etmeniz ve yakın gelecekte müdür yardımcısı olmanız için teklifte bulunmak üzere.

Bir gün sabah çayınızı içerken müdürden, siz firmaya girmeden olmuş bir olayın hikayesini dinlediniz. Boru hattındaki bir arızadan dolayı bundan 20 yıl kadar önce işletmede 6000 ton petrol ürününün kayıtlara göre kayıp olduğunun belirlendiğini, bunun sızma şeklinde bir arıza olduğu için, kimyasalın yavaş yavaş toprağa karıştığını, yeraltına sızarak göllendiğini, ama o gün bugündür çevrede hiç bir zararın meydana gelmediğini, kimsenin zarar görmediğini ve şikayetçi olmadığını, böylece olayın 20 yıl içinde kapanıp gittiğini öğrendiniz. Olayı tespit için firmanın o zamanlar açtığı kuyular da kapatıldığı için yeraltında birikip göllenen kimyasalın şu andaki durumu belli değil ve kimse de bilmiyor, basına da yansımadan olayı durdurdukları için önemli bir şey de değil. Her şey usulüne ve standartlara uygun olarak devam edip gidiyor.

Vaka Analizi 2 : Petrol sızıntısı

Günümüzdeki kanunlar bu bilginin yerel yönetime rapor edilmesi gerektiğini emrediyor. Eğer sızma bugün olsaydı, rapor etmek mecburiyetinde olacaktınız. Ama 20 yıl önce olmuş o zaman böyle bir mecburiyet yoktu. Ama toplumun iyiliği ve çevrenin kalitesi adına böyle bir riski yerel yönetimin bilmesi gerek, yeraltı suyunda herhangi bir hareket değişikliği sonuçta önemli riskler yaratabilir. Bu yüzden ilk tepkiniz Müdürünüze “bu olayı yöneticilere duyurmamız gerek” önermesi yapmak oluyor. Müdür ise aksini düşünüyor. “Sızma yok ki, hem kuyular da kapatıldığından dolayı, göllenen kimyasalın yerini bile bilmiyoruz, yönetime haber verersen bize arama yaptırırlar, buldururlar ve pompajla dışarı çektirirler. Çektiğimiz 6000 ton işe yaramaz haldeki kimyasalı nereye koyarız?” Siz ise ısrar edersiniz, çünkü mühendislik etiği toplumun çıkarının her şeyin üstünde tutulacağını emretmektedir. Bunun üzerine Müdür sinirlenir ve şöyle der “ben sana bu sırrı sohbet olsun diye anlattım, eğer başımıza bela olacaksan bu firmada geleceğin kalmaz, bilmiş ol.”

Ne dersiniz, sizce ne yapmak gerek?

Vaka Analizi 3 : Sürek avı

Başarılı mühendislik şirketinizi 20 yıllık çalışmanın ardından devrettiniz. Çünkü artık İstanbul'da yaşamak yerine kendinize ve ailenize daha fazla zaman ayırabileceğiniz doğup büyüdüğünüz kasabaya yakın olan Mersin'de yaşayacaksınız. Burada bir şirket daha kuruyorsunuz, ama işler hem piyasanın hacmi hem de sizin bölgede fazla arkadaş ve müşteri grubunuz olmadığı için çok kötü gitti. Henüz hiç iş alamadınız.

Bir sabah erkenden telefonunuz çaldı ve tanımadığınız biri sizi 1 saatlik mesafedeki arazisinde buluşmak üzere davet etti, size bir iş teklifi olacakmış. Kalkıp gittiniz, arazi çok büyük ve güzel. Tepeler, küçük ormanlar, akarsu ve bir gölet var. Yörenin sıcak iklimi de çok uygun, bir doğa parkı yapıp Afrika'dan ve dünyanın başka yerlerinden aslan, leopar gibi av hayvanları getirtip, turistik bir avlanma alanı yapmak istiyor. Çok pahalı bir proje, altyapı ve inşaat işlerini sizin yapmanız isteniyor, büyük bir iş ve size getirisi de çok olacak. Soruyorsunuz, getirteceğiniz hayvanlar soyu tükenmekte olan hayvanlar değil mi? Olabilir diyor, bu bizim sorunumuz değil, bu parayı verip bu hayvanları öldürmek isteyen bir sürü çok paralı turist var. Ben işime bakarım, sen de öyle yapmalısın, zaten bunu bilecek kadar profesyonel bir mühendissin. Haydi, hemen kararını ver de işe başlayalım.

Ne yapmalısınız?

Vaka Analizi 4 : Kamu görevinden sonra özel sektör görevi

Bir kamu kurumunda uzun yıllar mühendislik yaptınız, arazi davalarında uzmanlaştınız. Ama artık emekliliğiniz geldi, yaşınız da müsait. Emekli olup köşeye çekilmek yerine bir mühendislik bürosunda göreve başlıyorsunuz. Göreviniz eski işinizle yakından ilgili, şirketin yapılaşma sırasında karşılaştığı arazi kullanım ihtilaflarını çözmek üzere çalışmanız bekleniyor. Hatta kamuda çalışırken bu şirketin kamu ile ilgili ihtilaflarının dosyaları da size geliyordu, şimdi aynı davaları bu kez şirket adına takip edeceksiniz ve buna uygun mühendislik hizmeti vereceksiniz.

Böyle bir şey olabilir mi?

Hiçbir ulus yoktur ki etik esaslara dayanmadan yükselbilsin.

Mustafa Kemal ATATÜRK

Teşekkürler...
Sorusu olan ???

Not: Prof. Dr. Sermin Elevli'nin meslek etik ve sorumluluk sunumu baz alınarak hazırlanmıştır.